

Projektet Kulturhistorisk karakterisering av kyrkor i Dalarnas och Västmanlands län

Slutrapport

Ulrika Beskow

2007-01-29

Kyrkoantikvarisk ersättning

I sin ansökan om 2004 års beslutsram för kyrkoantikvarisk ersättning äskade stiftsstyrelsen bland annat 1 630 000 kr för ett eget projekt. Medlen avsåg kulturhistorisk karakterisering av kyrkor inom stiftet som skyddas av kulturminneslagen. Undantagna var kyrkorna i Bergslagens kontrakt, som omfattats av tidigare projekt.

Av beviljade medel för vård- och underhållsplanering beslutade stiftsstyrelsen 2003-09-25 att reservera 1 630 000 kr för projektet. Kostnaden var uppskattad i enlighet med Riksantikvarieämbetets riktlinjer: 10 000 kr per kyrka, beräknat på inalles 163 kyrkor.

Anställningar

För projektets genomförande i Dalarnas län (75 kyrkor) anställdes i februari 2004 byggnadsantikvarie Jean Paul Darphin. För genomförandet i Västmanlands län (63 kyrkor) anställdes i april 2004 byggnadsantikvarie Rolf Hammarskiöld. Uppdraget var att upprätta rapporter i enlighet med de riktlinjer som formulerats i skriften "Kulturhistorisk och karakterisering och bedömning av kyrkor" (Stockholm 2003)

Samråd

Till referensgrupp utsåg stiftsstyrelsen byggnadsantikvarie Ann Marie Gunnarsson vid Dalarnas museum, Sune Garmo från Västerås stifts kyrkoberivningskommitté, Roland Persfjord († 5/5 2006) och stiftets handläggare Ulrika Beskow.

Ytterligare referenspersoner har varit Ingrid Schwanborg och Ann Catherine Bonnier vid Riksantikvarieämbetet, Tommy Nyberg och Olle Lind vid Länsstyrelsen i Dalarna, Birgitta Cedenhag vid Länsstyrelsen i Västmanland, samt byggnadsantikvarie Helén Sjökvist (Västmanlands läns museum, senare KMMD). Vid flera tillfällen har dessutom historiskt sakkunniga på lokal nivå engagerats.

Referensgruppen höll möten i Västerås den 15 mars 2004, i Silvberg och Norberg den 14 september 2004, i Falun den 17 september 2004 samt i Västerås den 20 april 2005.

Allteftersom rapporter för respektive kyrka upprättats har de sänts ut på remiss till referensgruppens medlemmar och övriga, vilka därmed fortlöpande kunnat lämna rättelser eller andra synpunkter på karakteriseringsförslagen och överhuvudtaget vara "bollplank".

Församlingarna

Vid projektets inledning våren 2004 skickades skriftlig information skickades till alla församlingar/samfälligheter. I denna presenterades Jean Paul Darphin och Rolf Hammarskiöld. Församlingarna ombads dels att hålla anlitad vårdplanskonsult informerad om karakteriseringsprojektet, dels skicka ett exemplar av eventuella kyrkobeskrivningar till stiftskansliet. Församlingarna har också fungerat som remissinstanser och fått möjlighet att lämna synpunkter på förslagen.

Upprättade rapporter har kontinuerligt skickats till respektive församling. Samtidigt upplystes om att dokumenten är avsedda att infogas i vård- och underhållsplanen. Vid flera tillfällen har rapporter skickats direkt till dem som har uppdraget att sammanställa vård- och underhållsplan.

Förlängning av projektet

Redan hösten 2004 konstaterades att karakteriseringsprojektet inte skulle vara avslutat inom utsatt tid. Därför förlängdes byggnadsantikvarierna Jean-Paul Darphins och Rolf Hammarskiölds anställningar under 2005. Då även dessa förordnanden avslutats återstod ca 20 kyrkor att redovisa, flertalet i Dalarna. Detta arbete utfördes under 2006 av Rolf Hammarskiöld (projekt PHS 21 480).

Att arbetet drog ut på tiden berodde bland annat på att arkivgenomgångarna blev mer omfattande än beräknat. Mycket tid ägnades åt domkapitlets inventariebeskrivningar och visitationsprotokoll, från 1600-, 1700- och 1800-talen, vilka förvaras i konsistoriehuset i Västerås. De visade sig upplysa om byggnadshistoriska skeenden som fallit i glömska och som ofta är viktiga för att förstå nuvarande förhållanden. Av samma anledning studerades en rad församlingsarkiv, som ger detaljerad information om de senaste 100 årens insatser.

De utökade arkivgenomgångarna har resulterat i att många kulturhistoriska karakteristiker fått en större byggnadshistorisk utredning än vad som från början var tänkt. Detta var till nytta i nästa skede, då vård- och underhållsplaner skulle upprättas. Många nyfunna byggnadshistoriska detaljuppgifter har kunnat redovisas i planens byggnadsinventering och även haft betydelse vid sammanställningen av framtida vårdbehov.

Flera av stiftsarkivets mest innehållsrika inventariebeskrivningar och visitationsprotokoll har överförts från sin emellanåt svårtydda handstil till digital form och därmed kunnat förmedlas vidare till särskilt intresserade. I synnerhet bland församlingarna har detta rönt stor uppskattning.

I bilagd separat skrivelse ges närmare utvärdering karakteriseringsprojektet.

Ekonomi

Projektets ekonomi framgår av nedanstående sammanställning

Kostnader i karakteriseringsprojektet

PHS 16357

Bokförda kostnader 2004	715 659
Bokförda kostnader 2005	767 684
Tillkommande kostnader 2005 dec.lön mm	88 097
Kostnad stiftsbilar 936 mil à 27 kr	25 272
Summa kostnader 2004-2005	1 596 712
rekvirerade i december 2005	1 596 000
Beviljad KAE	1 630 000
Återstår rekvirerade 2006	34 000

PHS 21480

Kostnader 2006 (lön mm Rolf Hammarskiöld)	193 085
Beviljad KAE Rekvireras mars 2007	120 000
Egen finansiering	73 085

Västerås som ovan

Ulrika Beskow